

Škodcovia skladovaných plodín II.

V období skladovania rastlinných produktov môžu poľnohospodári okrem iných škodcov pozorovať výskyt švába obyčajného a rusa domového. Oba druhy švábov patria k veľmi obtiažnemu hmyzu. Ochrana proti nim si často vyžaduje náročné systémové opatrenia.

Obr. 1 – Šváb obyčajný (samček)

(<https://bugguide.net/node/view/280102/bgpage>)

Šváb obyčajný (*Blatta orientalis* L.) je v našich podmienkach veľmi rozšíreným a rovnako škodlivým druhom ako **rus domový** (*Blattella germanica* L.). Pre švába obyčajného je typický **intenzívny zápach**. Šváb obyčajný je kozmopolitným druhom, ktorý znečisťuje potraviny rastlinného aj živočíšneho pôvodu. Požiera dokonca aj látky, ktoré obsahujú celulózu. Typické sú **silné hryzadlá**, vďaka ktorým dokáže zničiť tvrdé produkty.

Vyskytuje sa aj v skleníkoch, kde jeho prítomnosť môžu dokázať **pozerky na mladých rastlinách** alebo **kvetoch**. Napadnuté substráty škodca znehodnotí nielen zápachom, ale aj výskytom mŕtvych jedincov. Dospelé jedince sa vyznačujú **tmavohnedým sfarbením**, krovky u samcov sú hnedé s načervenalou žilnatinou. Pre samičky sú typické jednofarebné krovky. Samička švába obyčajného kladie v priemere asi 100 vajíčok počas roka. Larvy sa v priebehu svojho života zvliekajú približne 6-krát. Vývoj jednej generácie trvá až 4 roky, avšak pri vhodných podmienkach (teplota prostredia nad 25 °C) môže vývoj jednej generácie prebehnúť za jeden rok. Šváb obyčajný je **nočným živočíchom**, počas dňa sa šváby skrývajú na tmavých miestach. Dokáže prenášať rôzne druhy chorôb.

Rus domový, ktorého zápach nie je taký intenzívny, škodí rovnako ako šváb obyčajný. Rovnako aj tento škodca **znehodnocuje potraviny svojimi výkalmi**. Na rozdiel od švába obyčajného, ak sa rus domový premnoží napríklad v obchode s potravinami, môže byť bežne pozorovaný v regáloch s tovarom aj počas dňa.

Za pôvodnú oblasť výskytu sa považuje Afrika, odkiaľ sa postupom času šíril do ďalších častí sveta. Škodca sa živí substrátmi rastlinného aj živočíšneho pôvodu, ktoré sú často potravou aj pre človeka (chlieb, výrobky z múky, zelenina, cukrárske výrobky). Rus domový **môže prenášať baktérie**, ktoré po kontaminovaní potravy môžu spôsobiť tvorbu jedovatých látok, dyzentériu alebo hnačku. Telo rusa domového má **hrdzavo-žltú farbu, červenastú hlavu a štít s dvoma pozdĺžnymi tmavšími pásmi**.

Obr. 2 – Rus domový

(<https://pbpestcontrol.co.uk/services/cockroach-infestation-problem/>)

Jedna generácia rusa domáceho sa dokáže vyvíjať v závislosti od teploty prostredia 2-6 mesiacov. Aj rus domáci **vylieza prevažne len v noci**, a preto je na začiatku jeho výskytu veľmi ťažké sporozovať jeho prítomnosť, aj keď ide o hmyz, ktorý dorastá do značnej veľkosti. V porovnaní so švábom obyčajným má schopnosť pohybovať sa po šikmých a hladkých plochách.

K **preventívnym opatreniam** patrí udržiavanie čistých skladov, ktoré je potrebné pravidelne kontrolovať. V miestnostiach je potrebné preveriť možné miesta vstupu škodcu, ako sú štrbiny pozdĺž elektrického vedenia a vodovodného potrubia, medzery na oknách a dverách. Podľa možnosti treba tieto medzery uzavrieť. Pri výskyte oboch škodcov je potrebné **aplikovať insekticídne prípravky**. Výber prípravkov závisí od priestoru, v ktorom sa aplikujú. Na zistenie úkrytov sa odporúča zapnúť v noci svetlo v miestnosti a sledovať, kam škodcovia unikajú.

Z prípravkov na ochranu skladov a skladových zásob pred škodcami možno použiť tieto: Actellic 50 EC, Actellic smoke generator NO. 20, Detia Gas-Ex-B, K-Obiol EC 25, Mavrik 2 F, Trebon 30 EC, Phostoxin pelety, Phostoxin tablety, Quickphos pellets 56 GE, Quickphos tablets 56 GE.

Ing. Ivana Horváthová

ÚKSÚP

Odbor ochrany rastlín

11.12.2017